

Стаття 1. Україна є суверенна і незалежна, демократична, соціальна, правова держава.

Конституція України.

Ми стали сильнішими

День Незалежності — особливе свято для кожного киянина, як і для кожного українця. День, який об'єднав нас і спонукає пишатися своєю історією, країною, Героями, друзями, рідним містом. Який ніколи не дасть забути світу про тисячолітні віхи українського державотворення. Нагадає, що ми не просто вистояли, а стали сильнішими. Добрі романтики і затяті націоналісти, галасливі політики і мовчазні воїни, матері, які втратили своїх дітей на російсько-українській війні, і маленькі футболісти, які перед грою у київському дворіку прикладають до серця рученята і співають Гімн України. Це капелани різних конфесій у спільній молитві на Володимирській гірці та біля каплички на Алеї Героїв Небесної Сотні. Донеччани у вишиванках на столичних вулицях і кримські спецназівці, котрі, коли зустрічаються у київському татарському кафе, наспівують новий марш УПА... Ти, хто має в серці Україну, яка починається з кожного з нас. І відповідальність — на кожному з нас. Бо шлях, який омріяний не одним поколінням і який ми разом обрали 30 років тому, незворотній!

«Переведіть мене через майдан, де все святкують, б'ються і воюють»... Ці слова відомого українського поета Віталія Коротича, написані в 1981 році, стали пророчими для України. І для Києва. Всі роки незалежності Майдан був символом непокорі, боротьби, жертовності, незламності духу, підтримки. Але не лише кияни творили історію столиці.

Чуєш, Ненько, а ти крута!

2019-го у День Незалежності у Києві вперше замість скасованого військового параду відбулися Хо́да гідності та Марш захисників (на знімку), які були організовані силами громадянського суспільства з повагою до всіх учасників та інституцій. І вони не конкурували з офіційними святковими заходами. Метою маршу було вшанування пам'яті Героїв, які віддали життя та здоров'я за Незалежність України. Вшанування ветеранів, добровольців та військо-

вослужбовців, полонених, зниклих безвісти та політв'язнів російсько-української війни, медиків, капеланів, волонтерів, активістів та всіх патріотів.

Протистояння не було — заходи радше доповнювали один одного. Це було неймовірне піднесення духу для киян і гостей столиці. Воїни, капелани, волонтери зі всіх кутків України йшли коробками від парку Шевченка до Європейської площі. Тоді до мурах пробирало все! Сотні тисяч людей, безкінечне «дя-ку-є-мо!», «Слава Україні», гімн, українські прапори і прапори держав, які підтримують нас... Коли хлопці закривали вологі очі не від палючого сонця, коли

Фото Юрія ПЕРЕБЕБІ.

кияни дарували квіти незнайомим дівчатам у військовій формі, але обіймалися так, як обіймалися на переможних Майданах. Було важко стримати сльози і дивитися в очі матерів, які йшли з портретами загиблих, і Геро-

Відтоді такі марші стали традиційними не лише у столиці.

Народ без мови і віри — не народ

Мова! Віра! Армія! Упродовж останніх років це

відбувалися не лише у столиці — низка обласних і місцевих рад підтримала двомовність. Попри те 8 липня тодішній президент Янукович підписав скандальний «закон про мови». Один з активістів отримав вирок — два роки ув'язнення за завдання тілесних ушкоджень працівникам міліції. Закон «Про засади державної мовної політики» так і не був скасований та офіційно набув чинності.

Вуличні протести, які тривали до вересня, отримали назву «мовний майдан».

Активіст не лише мовного майдану й акції протесту, голова Міжнародного громадського об'єднання «Соловецьке братство» Георгій Лук'ячук в інтерв'ю «Голосу України» розповів, що тема української мови була актуальною протягом багатьох століть, особливо коли ми перебували під ярмом трьохсотлітньої колоніальної залежності від Москви. У період горбачовської гласності до розпаду Радянського Союзу інтелігенція одразу поставила питання мови — у Києві у 1988 році виникло Товариство української мови імені Т. Г. Шевченка. На цій хвилі у московських українських громад «Славутич» і «Український молодіжний клуб» з'явилася ідея відновити українську бібліотеку в Москві. «Голод на українське був величезний, єдина книгарня «Украинская книга» на Арбаті не могла задовольнити мільйони українців Москви та Росії. Хоча вона і була осередком духовності не тільки для українців. Там часто бували відомі письменники — Іван Драч, Дмитро Павличко, брати Горині та інші. Українська громада також проводила Шевченківські дні біля

пам'ятника Тарасу Григоровичу. Мова об'єднала українців поза політичними уподобаннями віруючих та атеїстів, дисидентів, письменників. 19 серпня 1991 року під час ГКЧП українці підтримали демократичних депутатів тодішньої Росії та її лідера Бориса Єльцина, вийшли на барикади Білого дому з гаслом «Долой імперію красного фашизма!» (вперше з яким пройшло під синьожовтими прапорами Красною площею ще під час знаменитої першотравневої ходи 1990 року!), створили бойову Українську сотню і підняли українські прапори. Це був надихаючий фактор для тогочасного Києва та й всієї України в цілому! І мова, яка лунала на барикадах, нас виокремлювала, підкреслювала етнічну приналежність українців, — зазначив активіст і продовжив: — Мова давала поштовх до самовизначення і відновлення. Важко уявити, скільки народів зникло на території московської імперії. Отже цілком природно, що у столиці самої України боротьба за мову була із самого початку відновлення незалежності. Найактивнішу позицію займали літератори, журналісти, представники культури, депутати від Народного руху, першого і другого демократичного скликання. Промосковська комуністична більшість, нагадаю, наповняла на двох мовах, як у Білорусі, де, як відомо, вона майже зникла. Україна на цей шлях не стала. Але й досі на 30-му році відновленої Незалежності боремося за рідну мову. За своє. Мовне питання хвилює подібно підіймалося з черговою зміною влади. Президенти Кравчук, Ющенко, Порошенко мовне питан-

Декомунізація

Після низки драматичних подій 2013—2014 рр. на 25-му році незалежності стало можливим ухвалення «декомунізаційних законів», що призвели до переосмислення тоталітарної комуністичної спадщини значною частиною громадян України.

«Зрадлицим» київським вулицям присвоювали імена провідників української нації, відомих митців, друзів Ук-

раїни, загиблих героїв російсько-української війни — так на мапах столиці з'явилися вулиці Петра Калнишевського, Олекси Тихого, Джеймса Мейса, Івана Миколайчука, Січових Стрільців, Богдана Гаврилишина, Антона Цедіка, Добровольчих батальйонів (на якій, за іронією долі, розташований Консульський відділ Посольства Російської Федерації), проспекти Степана Бандери, Валерія Лобановського, Любомира Гузара та Свободи...

ям, котрі несли своїх малюків. Дітей, народжених за часів російсько-української війни. «Слава нації!» несло хвилю по бульвару Шевченка і Хрещатику. І найголосніше кричали одесити.

Найкраще про той день написала журналістка Наталя Щербина: «Чуєш, Ненько, а ти крута. Така крута, що вибирає мову, коли ти показуєш своє справжнє обличчя. Коли твоїм синам не дозволяють свято, а вони встають й роблять його самі. Не лаються, а усміхаючись, збираються ходою, величною, могутньою, гідною та з такою шаленою єдністю, що повітря стає плавким. Ти крута, Ненько, бо окрім таких синів і доньок, що зробили сьогодні справжній День Незалежності, в тебе є ще й люди... І не треба було тим людям ані промов, ані трибун, ані лідерів, ані оркестрів, ані, хай бог милує, режисерів. Їм треба було тільки очі воїнів, в яких захист і надія, біль і любов, сила та віра. Ти крута, Ненько, бо твої люди, які вже звикли плакати від горя, не розучилися ридати від щастя та гордості».

Фото Георгія ЛУК'ЯНЧУКА.

Зліва направо: члени Української сотні (на барикадах Білого дому в Москві 19 серпня 1991 року) Георгій Лук'ячук, Валерій Петущак та редактор «Української газети» Іван Ольховський на Мовному майдані біля Українського дому влітку 2012-го.

ня розвивали, за інших керівників були спроби загальмувати поширення української мови, а то й повернути до сепаративної двомовності в окремих регіонах країни! Але ці спроби п'ятої колони Москви, слава Богу, провалилися».

В 2012-му Георгій Лук'янчук був помічником депутата Юрія Гнаткевича, одного з тих, хто приймав історичний Акт проголошення незалежності України 24 серпня 1991 року. «Тоді ми разом з багатьма депутатами прийшли під Український дім, а оскільки я недалеко проживав, то приніс ковдри та теплий одяг для тих, хто ночував на холодних кам'яних сходах. Кияни підтримували активістів, приносили чай, одяг, їжу, просто висловлювали захоплення. Головними були патріотичні гасла — апелювали до розуму і серця можновладців, зокрема — «Не принижуйте мову!»

Згодом кияни неодноразово виходили під стіни парламенту на акції протесту з мовного питання. Так, 16 липня

25 квітня 2019 року Верховна Рада ухвалила Закон «Про забезпечення функціонування української мови як державної». Закон, що зміцнює позиції державної мови в Україні, називають «Історичним рішенням» і депутати, і посадовці, які підтримали його, і прості українці у соцмережах.

Нарешті українська стане повноцінною державною мовою в усіх сферах політичного і громадського життя України!

Пам'ятати минуле

Столиця — не тільки духовний центр Української держави і місце, де боролися за свободу і офіційно проголошували незалежність, а й центр історичної пам'яті. Бо як казав український поет і мовознавець Максим Рильський: «Хто не пам'ятає

Фото Анастасії Сироткіної.

го музею Голодомору-геноциду.

На вході до музею є два ангели, далі — площа «Жорна долі», а в центрі — скульптура дівчинки під назвою «Гірка пам'ять дитинства». Вражає все, а найбільше — «Чорні дошки» — гранітні плити. Планувалося, що на них напишуть імена померлих від голоду укра-

вої, вояків УПА і тих героїв, які протистоять російській агресії сьогодні. Загалом 1600 років. Серед експонатів — речі повстанців, світлофор, спалений на перехресті Інститутської і Хрещатика під час Революції Гідності, під-рясник священика, котрий сповідав і відспівував загиблих, не ховаючись від куль снайперів.

А ще — речі бійців, зокрема полеглого Героя України Сергія Кульчицького, артефакти, передані «кіборгами», піаніно з музичної школи у Пісках на Донеччині, зруйнованої під час обстрілів 2014-го. Історію України з часів перших поселень на наших територіях і до сьогодення представлено змистовно і досить виважено. Зі звуками, запахами і фігурами відомих особистостей — від київської княгині Ольги з X століття до сучасного митрополита Епіфанія з Томосом і командира батальйону «Госпітальєри» Яни Зінкевич (на знімку внизу). Перлина музею — фігура Лесі Українки. Тарас Шевченко зображений в ті роки, коли став відомим. У музеї є фігура Степана Бандери, котрий насправді мав маленький зріст і ніколи

не брав до рук зброї. Головне завдання, над яким працюють музейники, — показати Україну в подіях, що змінюють світову історію.

Один із перших музеїв, відкритих у незалежній Україні, — **Національний музей «Чорнобиль»** (відкрився 1992 року) — розмістили у реконструйованій будівлі Пожежної каланчі на Подолі. Тут зібрані шокуючі факти про найбільшу в історії світової атомної енергетики катастрофу, це приблизно сім тисяч різних експонатів — розсекречені документи, карти, фотографії, особисті речі робочих на ліквідації аварії... І таблички з назвами міст і сіл, залишених після аварії, мертвих нині... «Жив-був народ над Прип'яттю і зник»... Музей став своєрідним місцем роздумів і скорботи, яка об'єднує людей різних національностей і віросповідань. Щоб не забували — «чорний біль» не має повторитися.

Однак шана тим, хто не дожив і хто не народився, вимірюється не лише пам'ятниками і меморіалами, а насамперед глибиною нашої пам'яті та щирістю скорботи. І Українці — пам'ятають!

Фото Андрія Нестеренка.

2020-го у день 30-річчя прийняття Декларації про державний суверенітет на площі Конституції активісти заявили владі: «Мова має значення! Вона оберігає і об'єднує Україну. Мова — вічний код нації, а «язык» — зброя агресора. І Україна заслуговує бути європейською державою з демократичними цінностями». Верховна Рада мала розглянути «законопроект Бужанського», який, серед іншого, передбачає скасування частини закону про мови, яка вимагає перехід учнів 5—11-х класів російськомовних шкіл на українську мову навчання з 1 вересня 2020 року». Розгляд проекту перенесли.

1 червня 2021-го під Верховною Радою знову зібралися небайдужі кияни, щоб нагадати парламентаріям, що мова — це зброя. Народні депутати провадили голосування щодо зміни закону про мову, який передбачав відтермінування норми мовного закону про трансляцію кіно- і телепродукції державною мовою з 17 липня 2021-го.

свого минулого, той не вартий свого майбутнього». Протягом усіх років незалежності ця пам'ять намагалася увічнити президенти-державники, щоб українці гідно оберігали та передавали з покоління в покоління її найславетніші та найскорботніші сторінки, написані найкращими синами і доньками кров'ю, звитягами і любов'ю до землі, на якій народилися.

Третій Президент України Віктор Ющенко був принциповим у збереженні історичної спадщини. 28 листопада 2006-го парламент ухвалив Закон України «Про Голодомор 1932—1933 років в Україні», яким на офіційному рівні було визнано Голодомор 1932—1933 рр. актом геноциду українського народу та передбачено спорудження Меморіалу пам'яті жертв Голодоморів в Україні. У липні 2010-го меморіал здано в експлуатацію. Із 2009 року склалася традиція — кожної четвертої суботи листопада вшановувати пам'ять жертв Голодомору біля Національно-

їнців, але місця вистачило тільки для переліку населених пунктів, до яких був застосований спеціальний режим винищення населення під час Голодомору.

«Ми зробили майже неможливе — врятували й повернули людям правду про великий голод», — сказав тодішній Президент України Ющенко у зверненні до українського народу. — Правда про Голодомор має дійти до серця кожної людини. Встановлено імена майже двох мільйонів осіб, убитих Голодомором. І ця цифра не повна. У кожного громадянина України в серці має бути протест проти будь-якого вияву неповаги до нашої держави, до її історії, до наших тисячолітніх символів».

Інноваційний Музей становлення української нації у Києві (відкрився 2019 року) вже визнано одним з найкращих у Європі. Тут зберігають історію і виховують патріотів. Концепція вибудована так, щоб показати наступність поколінь українців, які зі зброєю в руках захищають свою землю, їхню жертвенність — від трипільців до солдатів Другої світо-

Фото з фейбук-сторінки Яни Зінкевич.

ХРОНІКА

21—24 серпня 1992 року (на першу річницю проголошення Незалежності України) — у Києві відбувся I Всесвітній форум українців.

24 серпня 1992 року — урочистості з приводу офіційного відкриття університету «Кієво-Могилянська академія» і посвяти перших вступників у студенти.

18 квітня 1995 року — рішенням Київради столиці повернули історичний герб із зображенням архангела Михаїла. А 27 травня в День Києва відбувся урочистий підйом прапора міста на щоглі перед фасадом будівлі Київської міської ради.

11 травня 1995 року — Білл Клінтон відвідав меморіал жертвам фашизму в Бабиному Яру та виступив перед студентами біля Червоного корпусу Київського національного університету. Свою промову Президент США завершив словами «Слава Україні!».

1 грудня 1998 року — відкрито Музей культурної спадщини.

24 липня 2001 року — Папа Римський Іван Павло II відслужив божественну літургію у спорткомплексі «Чайка», де зібралося майже 90 тисяч вірян.

22 серпня 2001 року — відкриття монумента Незалежності на Майдані.

2003—2004 роки — помаранчева революція (на знімку вгорі).

23 січня 2005 року — на Майдані Незалежності за присутності 500 тисяч українців і 59 офіційних зарубіжних делегацій відбулася інавгурація третього Президента України Віктора Ющенка.

16 травня 2005 року — у столиці відкрито 50-й міжнародний пісенний конкурс «Євробачення».

24 серпня 2009 року — у рамках святкування 18-ліття Незалежності України Президент Віктор Ющенко урочисто відкрив «Мистецький Арсенал».

1 липня 2012 року — фінал чемпіонату Європи з футболу Євро-2012.

1 грудня 2013 року — розпочалися масові протести, всеукраїнське віче. Хода розтяглась від парку Шевченка до Майдану Незалежності. В акції взяв участь майже мільйон українців, обурених побиттям студентів.

2013—2014 роки — Революція Гідності (на знімку в центрі).

14 березня 2014 року — просто з Майдану перші добровольці вирушили на тренувальну базу у Нових Петрівцях, що під Києвом. Внесок першої хвилі добровольців важко переоцінити — саме добровольчі батальйони дали змогу провести мобілізацію і підготувати їм професійну заміну.

7 травня 2017 року — у Києві відбулася офіційна церемонія відкриття пісенного конкурсу «Євробачення».

25 травня 2019 року — у День Києва за участю міського голови Віталія Кличка відбулося відкриття пішохідно-велосипедного мосту, що з'єднує парк «Володимирська гірка» з Аркою дружби народів.

4 жовтня 2020 року — відкрили пам'ятник полковнику Армії УНР Петрові Болбочану.

1 грудня 2020 року — у центрі столиці на Алеї Героїв Небесної Сотні відбулося відкриття й освячення Дзвону Гідності.

5 березня 2021 року — на онлайн-фестивалі, що відбувся на кіностудії ім. О. Довженка, представники 25 регіонів країни встановили рекорд з одночасного приготування борщу за родинними рецептами. Захід відбувся у рамках підготовки номінаційного досьє для внесення борщу до Списку нематеріальної культурної спадщини ЮНЕСКО.